

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ν. ΓΛΩΣΣΑ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020

Η ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ελλάδα 91-92 τμήμα 8

του Χρήστου Δ. Λάζου

Είναι γνωστό ότι η μεγάλη πληθυσμιακή παρουσία του απόδημου ελληνισμού έχει δημιουργήσει ένα αξιόλογο λογοτεχνικό ρεύμα στις χώρες εκείνες, στις οποίες μετανάστευσαν οι Έλληνες, ρεύμα που έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον του —όπως είναι φυσικό άλλωστε— πάνω στα κάθε μορφής προβλήματα που έχουν άμεση σχέση με τη ζωή και τη δράση του έλληνα μετανάστη. Είναι λογικό ότι η λογοτεχνική αυτή παρουσία είναι πολύ πιο αξιόλογη στις ΗΠΑ, όπου βρίσκεται ένας πολύ μεγάλος αριθμός Ελλήνων, πρώτης και δεύτερης γενιάς. Η λογοτεχνική παρουσία των ελλήνων συγγραφέων είναι αυτή που έχει εκφράσει, μέσα από τα έργα τους, τις ελπίδες και τους καύμους των μεταναστών.

Όμως, εκτός από τις ΗΠΑ, και στις άλλες ηπείρους και χώρες που δέχτηκαν έλληνες μετανάστες έχει αναπτυχθεί μια αξιόλογη λογοτεχνική παρουσία, όπως στην Αυστραλία, Νότιο Αφρική και στις Ευρωπαϊκές χώρες γενικά. Πολλοί από αυτούς τους απόδημους έλληνες συγγραφείς έχουν σταδιοδρομήσει ικανοποιητικά και στην Ελλάδα.

Σήμερα, που αυτή η εξάπλωση του ελληνισμού σ' όλο τον κόσμο είναι τεράστια, είναι αναγκαίο και ιδιαίτερα συναρπαστικό να προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε αυτή την αδρή, γεμάτη όνειρα και ελπίδες, προσωπικότητα του έλληνα μετανάστη, που αντλώντας κουράγιο από την βιολογική του υπόσταση —σαν κρίκος μιας ακατάβλητης από τις κακουχίες φυλής— στενάζει το μέλλον της, φτάνοντας με όποιον τρόπο μπορεί στις ξένες ακρογιαλιές, τις γεμάτες σκοπέλους και υφάλους.

Όμως ο έλληνας μετανάστης, σαν θέμα φιλολογικό και γενικότερα πολιτιστικό, δεν απασχόλησε μόνο τους έλληνες συγγραφείς αλλά και τους ξένους, οι οποίοι μετέφεραν μέσα στα έργα τους τις εμπειρίες και τη δράση του έλληνα μετανάστη όσο και των παιδιών του.

Και όχι μόνο στη ρεαλιστική φιλολογία αλλά και στην αστυνομική, τη λογοτεχνία τρόμου και φαντασίας, καθώς επίσης και στον κινηματογράφο. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι σήμερα έχουμε μια πλήρη εικόνα του έλληνα μετανάστη, όπως την έχουν σκιαγραφήσει στο χαρτί ή στο πανί συγγραφείς ξένοι ή ελληνικής καταγωγής.

Ουσιαστικά η εικόνα αυτή, όπως την έχουν περιγράψει οι έλληνες συγγραφείς, δεν είναι τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από την βλαστική σκιαγράφηση ενός ατελείωτου εσωτερικού και εξωτερικού μαρτυρίου, ενός γολγοθά, που ο κάθε μετανάστης καλείται από τη μοίρα του να ανέβει και να σταυρωθεί. Και στο σημείο αυτό διακρίνουμε τό πρώτο στοιχείο αναφοράς: την **απελπισία**, αυτή που πηγάζει από την αποδοχή του γεγονότος ότι ο «ξένος» δεν είναι παρά ένα αντικείμενο, ένα σώμα μόνο για χρήση, ένας αποδιοπομπαίος που ευκαιρικά υπάρχει σαν ανθρώπινο άτομο, σε μια κοινωνία που τον απορρίπτει. Απελπισία από τη γνώση του αδιέξοδου, της αδυναμίας για ενσωμάτωση σ' ένα σύστημα αλλότριο και ψυχρό.

Ένα άλλο δραματικό στοιχείο είναι η προσπάθεια που καταβάλλει ο μετανάστης ώστε να μην αποκοπεί βιολογικά και συνειδησιακά από τη φυλετική του κληρονομιά. Βιολογικά επιδιώκοντας να συνάψει δεσμούς με ομοεθνείς του, και

συνειδησιακά προσπαθώντας να διατηρήσει ζωντανή τη φυλετική του μυθοπλασία, τα ήθη και τα έθιμά του. Έτσι ενώ ζει και συναναστρέφεται ξένους σε ξένο τόπο, θέλει να παραμείνει εκείνος που ήταν πριν. Να λοιπόν ένα δεύτερο στοιχείο του μετανάστη: ο **διχασμός**, που τον κάνει σαν ένας άλλος κολοσσός της Ρόδου, με το ένα πόδι να πατά στη γενέτειρά του και το άλλο στη νέα του πατρίδα. Ένας διχασμός που χαρακτηρίζει εξ ολοκλήρου τους μετανάστες της πρώτης γενιάς, λιγότερο αυτούς της δεύτερης, και φυσικά πολύ λίγο ή σχεδόν καθόλου αυτούς της τρίτης, οι οποίοι γεννήθηκαν στον τόπο της αποδημίας και έχουν πολιτογραφηθεί σαν υπήκοοι της νέας πατρίδας.

Τα δύο παραπάνω στοιχεία είναι άμεσα συνυφασμένα με τη θέση και το ρόλο που διαδραματίζει ο μετανάστης στο χώρο όπου εγκαταστάθηκε. Είναι ένας χώρος ψυχρής υποδοχής, κοινωνικής περιφρόνησης, όπου δεν μπορεί να βρει εύκολα δουλειά, να επιβιώσει αυτός και η οικογένειά του, ένα περιβάλλον που τον ωθεί στην **περιθωριοποίηση**, ένα τρίτο στοιχείο της φυσιογνωμίας του μετανάστη. Μια περιθωριοποίηση που έχει δυσμενείς επιπτώσεις σ' όλο το φάσμα της ζωής του: στην ψυχολογική του ισορροπία, τη σεξουαλική του ενεργητικότητα, την οικογενειακή αρμονία, τις συζυγικές και εξωσυζυγικές του σχέσεις κλπ. Προσπαθώντας να αποσπέρξει το πρόσωπό του από αυτό που τον απωθεί, το ξένο περιβάλλον δηλαδή, εκβάλλει την καταπιεσμένη του υπαρξιακότητα εκεί όπου μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί μέσα από παραδοσιακούς θεσμούς και συνήθειες. Τις συναναστrophές στα ελληνικά καφενεία, τις θρησκευτικές συγκεντρώσεις, τις βεγγέρες μαζί με άλλες ελληνικές οικογένειες, καθώς και στις διάφορες πολιτικές ίντριγκες, μια φαιδρή αντανάκλαση της πατριδοκαπηλίας που μεταφέρει στην ψυχή του.

Αυτά όλα συνεπικουρούμενα από την έντονη αδιαφορία του στο να μάθει να μιλά τη γλώσσα του τόπου στον οποίο ζει, τον οδηγούν —πρόσθετο στοιχείο αυτό— στην **αλλοτρίωση**, οπότεν, χωμένος στο καβούκι του σαν τη χελώνα, εγκαταλείπεται, αυτοσυναιρείται και αυτοκαταστρέφεται. Γιατί ο μετανάστης αναγκαστικά είναι μια τέτοια προσωπικότητα, αφού προέρχεται από κοινωνικές ομάδες που δεν έχουν ψυχικές αντιστάσεις, με πολιτικά αδιέξοδα, με κοινωνική υποβάθμιση και οικονομική δυσπραγία. Με λίγα λόγια: φτώχεια και γραμματωσύνη, παράμετροι που επιδρούν ανασταλτικά πάνω στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.

Να λοιπόν τα χαρακτηριστικά του έλληνα μετανάστη όπως τα είδαν, τα έζησαν και τα αποτύπωσαν στα μυθιστορήματά τους οι απόδημοι έλληνες συγγραφείς. **Απελπισμένος**, αφού βρίσκεται μπροστά σε πολλαπλό αδιέξοδο, **διχασμένος**, ανάμεσα σε δύο τόπους, δύο πατρίδες, **Περιθωριοποιημένος**, αφού τον απορρίπτει το κοινωνικό του περιβάλλον, και τελικά **Αλλοτριωμένος**, βρισκόμενος ανάμεσα σε γρανάζια που δεν σταματούν να τον συνθλίβουν.

Όμως η ελπίδα δεν χάνεται σχεδόν ποτέ: υπάρχει και τρεμοπαίζει σε κάποιο αζόδευτο καντηλέρι, εκεί βαθεία στην ψυχή του, μια ελπίδα που το γνωρίζει ή το διαισθάνεται, ότι θα λάμψει κάποτε και θα τον λυτρώσει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2



ΟΣ 2019-2020

<http://goo.gl/xkKDzf>

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου,

«Πρόσφυγες στην άμμο»

Νύχτωνε στην Ελ Μίνα και πυκνή σιωπή ανέβαινε απ' τη μεριά της θάλασσας κι αντάμωνε το κάστρο· ολημερίς ξαπλώνονταν αμίλητο και σκυθρωπό σα μουδιασμένο ζώο. Τότε ξεχώρισα ήχο πνιχτό καθώς το φύλλο που τσαλακώνεται μέσα σε χέρια ανάρμοστα γρατσούνισμα σε σώμα ακάθαρμο, αρρωστημένο. Κι είδα έναν Άραβα μικρό, σημαδεμένο έφεγγαν χέρια, πρόσωπο, μάτια κι ήταν όλος χιλιάδες που άφηναν τη γη τους κι επιστρέφανε μέσα στην άμμο, σε σκηνές, στο άσπρο φως. Κι όταν μιλούσε δάκρυζε η φωνή του και όλο ικέτευε για κάποια θέση στη ζωή ή έστω αντίσταση στο θάνατο που ερχότανε αργά και τον ρουφούσε. Μα εγώ έπλενα τα χέρια μου. Άγρια μοναξιά τα χρόνια που έφευγαν με είχανε ποτίσει (Από τη συλλογή «Ο θάνατος του Μύρωνα», 1960 –συγκεντρωτική έκδοση «Ο δύσκολος θάνατος», εκδ. Νεφέλη, 2007)

ΘΕΜΑ ΠΡΩΤΟ

Να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά του Έλληνα-μετανάστη , όπως φαίνονται από τα έργα των απόδημων Ελλήνων συγγραφέων και να τα στηρίξετε με αναφορά στο κείμενο 1, σε 90 -110 λέξεις μονάδες 15

ΘΕΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ

Πώς συνομιλούν τα κείμενα 1 και 2; (κοινά στοιχεία στο περιεχόμενο)

μονάδες 15

ΕΡΩΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τους ακόλουθους ισχυρισμούς , που αναφέρονται στο κείμενο 1, σημειώνοντας Σ(σωστό) ή Λ (λάθος).Να αιτιολογήσετε κάθε επιλογή σας, παραπέμποντας στο κείμενο 1

Α. Η παρουσία πολλών Ελλήνων μεταναστών στο εξωτερικό, δεν επηρέασε τη λογοτεχνική παραγωγή για τους μετανάστες

Β. Ο Έλληνας μετανάστης , σα θέμα φιλολογικό, απασχόλησε αποκλειστικά τους Έλληνες συγγραφείς

Γ. Οι συγγραφείς έχουν αναφερθεί στην απελπισία, ως ένα χαρακτηριστικό των μεταναστών

Δ. Ο μετανάστης σε άλλη χώρα, είναι απολύτως προσηλωμένος στη χώρα από την οποία προήλθε και δεν τον ενδιαφέρει η άλλη χώρα, που ζει και εργάζεται

Ε. Ένα από τα χαρακτηριστικά του Έλληνα μετανάστη είναι η αλλοτρίωση

μονάδες 15

ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΡΙΤΟ

Να βρείτε δύο τρόπους πειθούς στο κείμενο 1 (μονάδες 4) , με αναφορά σε χωρία του ίδιου κειμένου (μονάδες 2)

μονάδες 6

Να καταγράψετε τα δομικά στοιχεία (μονάδες 2) και τον τρόπο ανάπτυξης (μονάδες2) της πρώτης παραγράφου του κειμένου 1

μονάδες 4

ΣΥΝΟΛΟ:ΜΟΝΑΔΕΣ 10

ΘΕΜΑ ΤΡΙΤΟ

Ποιο είναι το θέμα/ζήτημα που θέτει το κείμενο 3; Να το παρουσιάσετε αξιοποιώντας δύο τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες σε 100-150 λέξεις

μονάδες 15

ΘΕΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

Στο κείμενο 2 (γελοιογραφία) , παρουσιάζεται μια πραγματικότητα για τους μετανάστες. Με αφορμή αυτή την πραγματικότητα, καλείστε ως εκπρόσωπος του 15 μελούς του σχολείου σας να πραγματοποιήσετε μια ομιλία σε ημερίδα που διενεργείται στην πόλη σας για το πρόβλημα των προσφύγων –μεταναστών, εστιάζοντας στο ρόλο του σχολείου στην αποδοχή των μεταναστών και τη βοήθειά του για την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία, σε 350-400 λέξεις)

μονάδες 30